

VOORLICHTING VAN DIABETESLIJDERS IN NEDERLAND, GEZIEN ALS SOCIALE GEZONDHEIDSZORG

Het artikel van dr F. GERRITZEN en mej. D. J. TEN HAAF in het *N. T. v. G.*, 2 September, blz. 2562, jl. vermeldt enige onjuistheden ten aanzien van de ontwikkeling der voorlichtingscursussen aan diabeteslijders te Amsterdam.

De eerste cursussen werden hier, in overleg met prof. TUNTLEER en ondergetekende, georganiseerd door mej. TH. DRÖGE, voor diabeteslijders, die onder contrôle waren van onze gemeentelijke diabetespoliëliniek. Kort hierna werden ook cursussen georganiseerd voor andere diabeteslijders onder auspiciën van de Plaatselijke Commissie in zake Huishoudelijke Voorlichting te Amsterdam, waarvan ondergetekende destijds voorzitter was. Deze Commissie, die al langer cursussen organiseerde over moderne voedingsleer, stond in geregeld contact met het Rijksbureau voor Voedingsvoorlichting.

Ook de voorlichtingscursussen en lezingen aan diabeteslijders werden gegeven in overleg met genoemd bureau.

Amsterdam, 24 September 1950

J. J. C. P. A. ROOVERS

MACRODEX

Mijn antwoord op het ingezonden stuk van collega HISSINK (zie *N. T. v. G.*, 94, blz. 2216, 29 Juli 1950) kan kort zijn. Mijn ervaringen, opgedaan in 1944 en 1945 met de intraveneuze toediening van capaine, hebben mij niet kunnen overtuigen van de waarde van capaine om vocht in de bloedbaan gedurende voldoende lange tijd vast te houden. Juist het blijvende effect van de verdunning bepaalt mijns inziens de waarde van een middel.

Teneinde dit inzicht te verkrijgen zijn in 1944 en 1945 onder anderen 4 patiënten ingespoten met 100 cm³ 10 pCt onverdund capaine. De duur van de inspuiting bedroeg 90 minuten. De patiënten kregen tevoren en gedurende de waarnemingsperiode een vastgesteld dieet met onder meer een constante hoeveelheid eiwit en constante hoeveelheid vocht en zout. De urine werd in porties onderzocht. Vóór, gedurende en terstond na het infuus werd bloed voor onderzoek afgenomen. Ook 3 uur, 6 uur en 24 uur na het infuus werden de waarnemingen herhaald. De bloedverdunning werd beoordeeld door bepaling van de haematocriët en een nauwkeurig haemoglobinegehalte (photo-electrisch). Tevens werden eiwitspectrum en ureumgehalte bepaald. Alleen gedurende en terstond na het infuus was een bloedverdunning aantoonbaar. Deze was in geen van de gevallen blijvend; na de periode van 3, 6 of 24 uur waren de uitgangspersentages weer bereikt.

Als bijzonderheid kan nog worden opgemerkt, dat het tellen van de erythrocyten na de capaine-injecties in 2 gevallen onuitvoerbaar was door sterke pseudo-agglutinatie van de cellen in de telkamer.

Dat collega SPAANDER op 9 September 1944 in een brief aan collega HISSINK heeft geschreven dat de laatste zending capaine zeer bevredigend had gewerkt, doet aan bovenvermelde waarnemingen, die ons definitieve oordeel hebben bepaald, niets af. Men zal zich trouwens herinneren dat collega SPAANDER door de waarnemingen van collega HISSINK niet overtuigd was en zijn bezwaren ook kenbaar heeft gemaakt.

Behalve de publicaties van collega HISSINK in het *N. T. v. G.*, 88, II, 23/24, Juni 1944, in *The Med. Journal of Australia*, blz. 187, 11 Februari 1950 en zijn proefschrift Batavia 1948, zijn voor zover mij bekend in de laatste 6 jaren uit andere klinieken geen bijdragen over de werkzaamheid van capaine als middel ter bestrijding van shock verschenen, welke mijn opvatting over capaine zouden kunnen wijzigen.

Amsterdam, 22 September 1950

P. G. HOORWEG